

**De kunst van het Registreren
van
Hammond-orgels met Drawbars**

Marinus Rijkers

Druk en uitgave in eigen beheer. © Marinus Rijkers.
Verkrijgbaar via www.mrijkers.com.

1^e druk: 10 januari 1985, opgedragen aan de leden van de Eindhovense Orgel Club.

2^e druk: 1985

3^e druk: 2005

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
1. KENMERKEN VAN HET HAMMOND-ORGEL	4
1.1 Het Hammond-orgel in grote lijnen	4
1.2 De kenmerken van het Hammond-orgel	6
1.2.1 Het toonwiel-systeem	6
1.2.2 De percussion	7
1.2.3 De leslie	7
1.2.4 De keyclick	8
1.2.5 De drawbars, een inleiding	8
1.3 Presets	9
2. HET REGISTREREN MET DRAWBARS	12
2.1 De uiterlijke kenmerken van de drawbar	12
2.1.1 De voetmaten	12
2.1.2 De kleuren van de drawbars	13
2.1.3 De nummering op de drawbars	14
2.2 Toonfamilies	14
2.2.1 Soorten geluidsfamilies	14
2.2.2 De fluiten	15
2.2.3 De reeds	17
2.2.4 De diapasons	20
2.2.5 De strings	23
2.2.6 Bijzondere geluiden	24
2.2.7 Samenvatting	25
2.3 Registratie-technieken	26
2.3.1 Het gebruik van zwarte drawbars	26
2.3.2 Het noteren van registraties	26
2.3.3 Drawbars voor pedalen	28
2.3.4 De juiste toonhoogte	28
2.3.5 Het bij elkaar voegen van meerdere registraties	30
2.3.6 Het versterken van een registratie	31

3. APPENDIX	33
A. Voorbeelden van registraties met drawbars	33
A.1 Legenda van de tabel	33
A.2 100 Voorbeelden van drawbarregistraties	33
B. Voorbeelden van registratietechnieken	37
B.1 Registraties met percussion	37
B.2 Voorbeelden van het snel overschakelen op andere registraties	37
B.3 Combinaties van boven- en onderklavier	40
C. Het zelf veranderen van presets	43
D. Ruimte voor uw eigen registraties	46
D.1 Aanwijzingen voor het noteren van eigen registraties	46
D.2 Registratiebladen	46
Bronvermelding	48

VOORWOORD

Het echte Hammond-orgel is direct te herkennen aan zijn typische toonwiel-sound. Een sound die door de bespeler van het orgel zelf wordt ingekleurd, zoals een schilder zijn palet tot iets eigens omtovert. Een sound die mooier wordt naarmate de organist een groter meester is in geluidssamenstelling.

De toonwielorganist heeft tientallen schuifregisters ter beschikking. Het inregelen van deze schuifregisters, de drawbars, is een ware kunst. De beheersing van deze kunst onderscheidt de ene Hammond-organist van de andere. Maar weinigen beheersen de kunst écht en weten een muziekstuk te verrijken met een harmonieuze klank.

Dit drawbarboek is gewijd aan de kunst van het inregelen van de drawbars. De kunst van het doorzien van klankkleuren, het inzicht in de samenhang van klanken. Een uniek werkstuk op het gebied van orgelregistratie en het doorgronden van het Hammond-toonwielorgel.

De eerste druk van dit Drawbar-boek kwam in 1984/1985 tot stand binnen de toenmalige Eindhovense Orgel Club (EOC). Zoveel leden toonden interesse in een uitleg over het registreren met drawbars dat ik mij aan het werk zette en mijn presentaties over dit onderwerp in een boekvorm bundelde. De eerste druk van circa 25 exemplaren was direct uitverkocht. Van de tweede druk van circa 70 exemplaren werden in 1985 en 1986 enkele tientallen verkocht.

In 2000 heb ik de inhoud van het Drawbar-boek omgezet naar een structuur die geschikt was voor publicatie op het internet. Sindsdien hebben vele Hammond-liefhebbers hun weg naar het adres www.mrijkers.com weten te vinden. Het drawbar-boek werd zo vaak besteld dat in 2004 de tweede druk tot het laatste exemplaar werd verkocht.

In deze derde druk is de inhoud ten opzichte van de vorige drukken op enkele plaatsen gewijzigd. Hoofdstuk 1 (Kenmerken van het Hammond-orgel) is opnieuw gestructureerd en een deel ervan is naar de bijlagen verplaatst. Verder zijn enkele formuleringen verbeterd en is de lay-out gemoderniseerd.

Enthousiaste reacties van lezers hebben mij ervan overtuigd dat niet alleen de drawbars een volstrekt tijdloos karakter hebben maar dat dat ook geldt voor de inhoud van dit boek.

Ik wens u veel plezier met het lezen van deze bundel en vele plezierige uren met de verdere bekwaming in het registreren met drawbars.

Best, januari 2005
Marinus Rijkers